

Ambachtse vertellingen 70

WAT BURGEMEESTER SPOOR ONS NALIET

In 1855 werden de gemeenten Hendrik-Ido-Ambacht en Sandelingen-Ambacht samengevoegd tot de huidige gemeente Hendrik-Ido-Ambacht. Sindsdien heeft onze gemeente vóór de huidige burgemeester J. Heijkoop veertien voorgangers gehad. Eén der bekendste oud-burgemeesters was de heer W. Spoor (1868-1935). Over deze burgemeester willen we dit keer iets vertellen.

Wie is burgemeester Spoor?

Willem Spoor werd in 1868 in 's-Hertogenbosch geboren. Hij koos, net als zijn vader, voor een loopbaan bij de overheid. Zijn eerste werkervaring deed hij op, op het gemeentehuis van Ouderkerk aan den IJssel. In 1891 vertrok hij naar Nijkerk. Hij was nog maar 27 jaar toen koningin-regentes Emma hem op voordracht van de minister van Binnenlandse Zaken benoemde tot burgemeester van ons dorp. Aan die benoeming zat nog een bijzonderheid vast. De Commissaris van de Koningin had voor onze gemeente een andere burgemeesterskandidaat op het oog, maar de minister nam dit voorstel niet over. Hij benoemde nummer twee op die voordracht. En dat was Willem Spoor.

Een ondernemend burgemeester

Burgemeester Spoor heeft veel voor ons dorp betekend. Bij zijn komst had Ambacht nog geen eigen gemeentehuis. Het gemeentebestuur huurde enkele vertrekken van een pand aan de Dorpsstraat. De burgemeester vond dat maar niets. Hij wilde het pand kopen en er een echt gemeentehuis van maken. Na moeizame onderhandelingen kreeg de gemeente het hele pand in eigendom. Het werd vervolgens ingrijpend verbouwd tot een representatief onderkomen. Per 1 november 1898 beschikte de gemeente daarmee over een echt gemeentehuis. Het is Dorpsstraat 152, waarin tegenwoordig kapper Pons gevestigd is. De toenmalige raadsleden waren zo blij met het nieuwe gebouw, dat ze met elkaar een marmeren gedenksteen lieten maken, dat een opvallende plek kreeg in het gebouw. Die steen is bewaard gebleven en bevindt zich tegenwoordig in de hal van het huidige gemeentehuis. Een tastbare herinnering dus aan burgemeester Spoor.

Vaktekenschool

In 1903 werd in onze gemeente een patroonsvereniging opgericht, waarin de verschillende Ambachtse werkgevers in de bouw collectieve salarisafspraken maakten voor hun personeel. Bovendien besloten zij om de vaktechnische scholing van Ambachtse jongeren te bevorderen. Men ging cursussen vaktekenen organiseren (o.a. bouwkundig- en scheepsbouwkundig tekenen). Aanvankelijk werden de lessen in een café gegeven. Toen dit onderwijs in een groeiende behoefte bleek te voorzien, besloot het bestuur van de patroonsvereniging een eigen gebouw te stichten. Met enthousiaste steun van burgemeester Spoor werd aan de Kerkstraat een vaktekenschool gebouwd. Het is het gebouw, waarin nu restaurant Bella Milano gevestigd is. Spoor legde de eerste steen. Aan deze bijzondere gebeurtenis moest een gedenksteen de herinnering bewaren. Helaas is deze gedenksteen enige jaren geleden verdwenen. Het pand is niettemin een herinnering aan het werk van burgemeester Spoor. Het Historisch Genootschap zet zich al geruime tijd in om die gedenksteen weer terug te krijgen.

Een eigen waterleidingbedrijf

Eind 19^e eeuw hadden veel Ambachtse huishoudens geen goed drinkwater. Een deel van het dorp werd vanuit Zwijndrecht van leidingwater voorzien. Er waren nog heel wat huishoudens die op een andere wijze aan drinkwater moesten komen. Regenwater, waterputten of water uit de Waal. Van het water uit de Waal was bekend dat dit niet gezond was, vooral in het najaar, wanneer de vlasbedrijven het vlas in de rivier lieten rotten (rotteningsproces om de vlasvezel los te maken van de stengel). Dit vormde een bedreiging voor de gezondheid van vooral de arbeidersbevolking, die op dit rivierwater waren

aangewezen. Eind 1910 besloot de Ambachtse gemeenteraad, na veel voorbereidend werk van burgemeester Spoor een eigen waterleidingbedrijf te stichten. In dat verband verrees in 1911 op de hoek van de Veersedijk en de Veerweg een watertoren. In 1996 werd de toren helaas afgebroken. Als gevolg van verschillende fusies was het Ambachtse waterleidingbedrijf enig tijd eerder opgegaan in een groter waterleidingbedrijf. De watertoren was daarmee overbodig geworden. Met de sloop verdween ook de gedenksteen, die in de toren was gemetseld, en waarop te lezen was dat burgemeester Spoor van dit markante gebouw de eerste steen had gelegd.

Het Spoorhuis

Toen burgemeester Spoor in 1896 hier burgemeester werd, was hij ongehuwd. Hij vond hier aanvankelijk een kosthuis, o.a. bij wagenmaker Boudewijn van der Schee aan het Kerkplein. Aan Nijkerk had hij toch een bijzondere herinnering bewaard. De toenmalige burgemeester van dat Veluwe stadje had een aardige dochter Hermanna Helena Krudop, die bij hem een blijvende indruk had achtergelaten. In 1902 vonden ze beiden de tijd rijp om te trouwen. Maar helaas had Ambacht geen ambtswoning. Spoor liet toen doorschemeren dat hij Ambacht wilde verlaten. Daar schrok het Ambachtse gemeentebestuur toch wel van. Uiteindelijk liet men voor hem een mooie ambtswoning bouwen, thans bekend als Kerkstraat 30. In de topgevel valt het bouwjaar 1902 nog te lezen. Ter gelegenheid van het huwelijk is er in ons dorp uitbundig feest gevierd met schooltraktaties en kinderspelen, optochten, erepoorten, versierde gevels, wedstrijden ringsteken en vuurwerk tot besluit.

Openbaar vervoer

In 1903 werd er langs ons dorp een stoomtram aangelegd, de Blokkendoos genoemd, tussen Barendrecht en het Zwijldrechtse Veer. Ambachters konden opstappen aan het eind van de Ambachtsesteeg (Reeweg) en Krommeweg. Nadat in 1902 de Veerweg werd aangelegd kreeg Ambacht ook een aansluiting op de veerdienst van Fop Smit (verbinding tussen Rotterdam, Dordrecht en Gorinchem). Een vroege voorloper van de huidige waterbus.

Openbare orde

In 1898 brak er een staking uit onder het personeel van de Ambachtse steenplaatsen aan de Veersedijk. De bemiddeling van de burgemeester werd ingeroepen. Hij wist voor bepaalde arbeiders een loonsverhoging te bewerkstelligen. Enkele jaren later viel er in de Achterambachtseweg een dodelijk slachtoffer na een gevecht tussen dronken jongens, die terugkwamen van de loting voor militaire dienst. Ook hier vermeldde de krant een daadkrachtig optreden van de burgemeester.

Vertrek

In 1911 vroeg burgemeester Spoor aan koningin Wilhelmina zijn ontslag. In huize Spoor was in 1903 een zoon geboren: Willem Lodewijk Joost. Later zijn er geen andere kinderen geboren. De burgemeester besloot zich geheel te wijden aan de opvoeding van deze zoon. Het gezin verhuisde naar het Brabantse Teteringen. Ambacht zou wellicht, ondanks al die gedenksteden in ons dorp, de burgemeester wellicht toch vergeten zijn. Totdat ...

Een erfenis

In het najaar van 1966 kreeg de latere Ambachtse burgemeester J.C. de Ridder een telefoontje van een notaris uit Breda. De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht was grote erfenis ten deel is gevallen. Burgemeester Spoor was in 1935 overleden. Zoon Joost was in 1936 getrouwd met de uit België afkomstige Leonia Antonnette van Tichelt. Joost overleed 9 jaar na zijn vader. Hij liet een aanzienlijk vermogen achter, dat zijn weduwe toeviel. Na haar overlijden in 1966 bleek zij dit vermogen aan onze gemeente te hebben nagelaten. Een bedrag van 100.000 gulden moest worden bestemd voor een te stichten dierenasiel. Het vermogen werd getaxeerd op meer dan 1 miljoen gulden. Het bestond uit aandelen en effecten, verhuypothekerde gelden, onroerend goed en een kostbare inboedel (antiek meubilair, schilderijen, serviesgoed, e.d.)

Spoorfonds en –collectie

De Ambachtse gemeenteraad heeft een groot deel van het financieel vermogen in tact te laten. Besloten werd dat de gehele Ambachtse gemeenschap van de erfenis moest kunnen profiteren. Een deel werd bestemd voor het zwembad De Louwert, waarvoor de plannen toen in voorbereiding waren. Verder is er een Spoorfonds opgericht. Hieruit worden subsidies verleend voor culturele activiteiten. Als u op het gemeentehuis komt, kunt u een deel van de nalatenschap bewonderen (o.a. meubilair en kleine sierlijke voorwerpen in vitrines.) Misschien hebt u zich weleens afgevraagd wat de herkomst hiervan is. U ziet in het gemeentehuis slechts een klein deel van die inboedel. De rest is opgeslagen. De gemeente onderzoekt met het Historisch Genootschap de mogelijkheid om een groter deel van deze inventaris tentoon te stellen als het lukt om de Oudheidkamer te restaureren. Die restauratie- en verbouwplannen zijn in een ver gevorderd stadium van voorbereiding. U hoort er meer van.

Historisch Genootschap Hendrik-Ido-Ambacht.
Arie Verhoeven met medewerking van Cors Lagendijk

OPEN MONUMENTENDAG

Wilt u iets van de Spoorerfenis zien? Kom dan tijdens de komende Open Monumentendag op zaterdag 9 september naar Oudheidkamer De Brommert. Daar is een kleine expositie met voorwerpen van de vroegere burgemeestersfamilie. U kunt dit bezoek mooi combineren met een lunchpauzeconcert in de Dorpskerk (tussen 12.00 en 13.00 uur) van Oratoriumvereniging Psalitte, schuin tegenover de Oudheidkamer. De tentoonstelling is te bezichtigen tussen 10.00 en 16.00 uur.